

Druk op drachtgebieden

Ab Kuypers

Of het bezoek aan een bepaalde dracht voldoende honing oplevert wordt beïnvloed door een combinatie van factoren. Een niet te onderschatten thema dat regelmatig in de belangstelling staat, is de druk op drachtgebieden doordat er te veel bijenvolken geplaatst worden. De 'Studiekring', voor imkers uit Utrecht, 't Gooi en Flevoland, verspreidde in september een rondzendbrief over dit thema. Het is de basis voor dit artikel.

Overbevolking

'De afgelopen zomer stonden er in Almere op de phacelia ongeveer 30 volken per hectare. Op één veld van 5 ha telde ik 163 volken. Volgens de gegevens van een andere imker stonden er op een veld van 14 ha ruim 250 volken,' aldus Rob Veldhuizen, de samensteller van de brief en imker te Almere. Hij vervolgt: 'Bij het eerste veld van 5 ha waren echter ook nog vrij veel distel en wat andere drachtplanten aanwezig. Een bospad aldaar inrijdend leerde dat het totaal aan geplaatste bijenvolken met nog eens 33 vermeerderd kon worden. Omdat ik zelf niet met volken op de phacelia heb gestaan weet ik niet of er daar nog enige honing van betekenis is gehaald. Ieder weldenkende imker zal natuurlijk wel beseffen dat het plaatsen van dergelijke aantallen bijenvolken op een dracht gewoon niet kan. Niet alleen de volken die op de dracht zelf staan zullen hierdoor minder of geen honing opbrengen. Ook volken in de omgeving zullen een lagere honing oogst geven'

Concurrentie

De centrale vraag waarop het rondschrijven van de studieclub is gebaseerd luidt dan ook: 'Hoeveel bijenvolken kunnen er zonder gevaar voor een meer dan aanvaardbaar drachtverlies bijeen gezet worden?' Rob Veldhuizen filosofeert daarover: 'Als er veel bloemen zijn en weinig bijen of andere nectarverzamelende insecten, dan zal bijna iedere bloem die een bij aanvliegt een naar omstandigheden maximale hoeveelheid nectar bevatten. Naarmate er meer bijen of andere nectarverzamelende insecten op de bloemen vliegen zal het vaker voorkomen dat een door een bij bevrogen bloem geen of minder nectar bevat, omdat een andere bij of insect haar al is voor

geweest. Hieruit kunnen we afleiden, dat de drachtomstandigheden minder goed worden naarmate er meer bijen of andere insecten een bepaalde dracht bevliegen.'

Literatuur

Het antwoord op de vraag: 'Hoeveel volken kunnen er dan wel verantwoord op een dracht staan?' is niet eenvoudig te geven. Rob Veldhuizen maakte de volgende berekening: 'Als we de literatuur door-nemen zien we allerlei verschillende gegevens. De Roever schrijft in zijn 'Bijen en bijenhouden' bijvoorbeeld over 10 bijenvolken op 1 ha witte klaver, terwijl Ted Hooper het over twee tot drie volken op 1 ha witte klaver heeft. Volgens de bijenplantengids van de Vlaamse Imkersbond geeft een rijk drachtveld 200 tot 500 kg nectar. Tot honing omgerekend is dat ongeveer 60 tot 160 kg, gemiddeld is dat 110 kg per ha. Als we ervan uitgaan dat een bijenvolk van de geproduceerde honing zelf 50% gebruikt en 50% als voorraad opslaat, waarvan wij imkers 80% kunnen oogsten dan moet een volk als we bij goede weersomstandigheden een oogst van 10 kg aanvaardbaar vinden 25 kg honing produceren. Omdat er ook nog andere insecten dan bijen alleen op zo'n drachtveld vliegen moeten we het gemiddelde van 110 kg nog iets verlagen. Als we uitgaan van 100 kg bijenhoning per ha dan kunnen er op een rijk drachtveld vier volken per ha staan.

Zuid Flevoland

'Blijkbaar heeft Zuidelijk Flevoland een magische klank. Zelfs uit België komen er imkers. In de dichte distelbossen vallen de grote aantallen legaal dan wel illegaal geplaatste bijenvolken niet op. Ondanks dat ik zelf in Almere woon ga ik al enige jaren niet meer naar het koolzaad, distel of phacelia,' vervolgt Rob Veldhuizen zijn relaas. 'Deze drachten geven door de grote aantallen volken die er op worden gezet dikwijls weinig of geen honing oogst te zien.'

Een geluid dat zeker het afgelopen jaar vaker is gehoord. De tegenvallende resultaten bij het koolzaad en de phacelia hebben verschillende imkers al doen verzuchten, dat zij een volgend jaar daar niet meer naar toe zullen gaan.

Maxima

'Na veel wikken en wegen heb ik getracht een lijstje samen te stellen betreffende het aantal volken dat nog verantwoord op een drachtgebied kan staan. Misschien is er komend winterseizoen mogelijkheid om deze lijst te bespreken en indien nodig hier en daar aan te passen.'

'Genoemde aantallen zijn benaderingen en onder andere afhankelijk van plantdichtheid en grondkwaliteit. Met andere drachten in de omgeving kunnen er iets meer volken in een drachtgebied staan. De vermelde aantallen zijn maximale aantallen te plaatsen bijenvolken voor een aanvaardbare honingopbrengst. Voor een optimale opbrengst aan honing moeten we het aantal bijenvolken per ha met ongeveer 40% verminderen.'

4 'Voor het bepalen van de afmeting van een drachtgebied kunnen we het betreffende veld op een kaart opmeten en bijvoorbeeld op dezelfde kaart een vergelijking maken met een kavel landbouwgrond, waarvan het oppervlak bekend is. In Zuidelijk Flevoland, bijvoorbeeld, zijn de grootste kavels ongeveer 500 m breed en 1600 m lang. Dit is dan 80 ha.

'Het grootste drachtgebied van Nederland wordt gevormd door de bewoonde gebieden. Als we een woonwijk als drachtgebied kiezen hebben we weliswaar weinig bloemen per ha, maar het drachtgebied bedraagt bij een vliegradius van 1 km ongeveer 300 ha.'

Maximum aantal volken per ha voor een aanvaardbare honingopbrengst.

Drachtplant	m ² per volk	volken/ha
Linde, grote bomen	1600	6
Koolzaad, aaneengesloten gezaaid	2000	5
Witte klaver, aaneengesloten gezaaid	2500	4
Phacelia, aaneengesloten gezaaid	2500	4
Wilgenkatjes	3300	3
Acacia	3300	3
Prunus	3300	3
Witte klaver, massaal tussen gras	5000	2
Distel, massaal tussen jonge aanplant	5000	2
Distel met koolz. tussen jonge aanplant	5000	2
Fruitbomen	5000	2
Struikheide	5000	2
Distel, wilgenroosje tussen jonge aanpl.	10.000	1
Dopheide	10.000	1
Bosbessen	10.000	1
Distel, wilgenr. tussen jonge bomen	20.000	0,5
Bos met rest distel, wilgenr. klaver	100.000	0,1
Woonwijk rijtjes huizen met tuinen	100.000	0,1
Villawijk	70.000	0,14
Ouder bos met restjes dracht	500.000	0,02

Vrees

In hoeverre de ideeën van Rob Veldhuizen en de berekeningen voor de tabel kloppen doet er op dit moment voor mij niet zo toe. Belangrijker vind ik de strekking van zijn betoog. De voorbeelden die hij gebruikt roepen mijns inziens meer vragen op dan alleen die van de belasting van drachtgebieden. De roep om een eerlijk plaatsingsbeleid wordt alleen maar sterker. Over de veranderingen in het Oostelijk deel van de polder Flevoland is in BIJEN al eerder geschreven. De voorbeelden van Rob tonen eens te meer aan dat de gouden tijden in de polders voorbij zijn. Ik vrees echter dat de goede naam die de polders en ook andere gebieden ooit hadden nu tegen deze gebieden werken. Men zal daar nog jaren lang last hebben van een zekere 'overbegrazing'. Wat dat betreft is enige zelfbeheersing bij imkers ten opzichte van zulke gebieden gewenst. Behalve dat bepaalde drachtweiden overbelast raken, komen de lokale imkers in de knel.

Bedrijfsraad

Het is daarom vreemd te lezen wat het standpunt van de Bedrijfsraad is in deze. Zie het verslag in **Bijen** van september, 5/9:251(1996). Hierin een reactie op een brief van de gemeente Ameland. Het gaat daarin om de bescherming van de bijenvolken op de eilanden Ameland, Schiermonnikoog en Vlieland tegen ongewenste invloeden, door het verhinderen van het invoeren van bijen van het vasteland. De Bedrijfsraad kan hierin meevoelen slechts waar het betreft het voorkomen van bijenziekten. Wat betreft de bescherming van drachtgebieden wijst men dit af. Bescherming van drachtgebieden echter is niets nieuws onder de zon. De lokale heide-imkers nemen hun maatregelen om 'overbegrazing' te voorkomen. Over onder andere de Stabrechtseheide is daar al eerder in **Bijen** geschreven, 4/6:170-171, 4/7-8: 219 (1995). Niemand lijkt daar problemen mee te hebben. Ik begrijp daarom niet dat er waar het andere gebieden betreft een andere houding wordt aangenomen. Dat overigens ook op de heide het gevaar van 'overbegrazing' bestaat blijkt wel uit het artikel van Jan van de Veluwe in het themanummer van **Bijen**, 5/10:282 (1996).